

15. juni 2009

Redegørelse for gennemgangen af stemmesedlerne og valgbøgerne ved Europa-Parlamentsvalget den 7. juni 2009

Den gennemgang af stemmesedlerne og valgbøgerne, der er foretaget i forbindelse med den endelige opgørelse af valget, har givet Danmarks Statistik og Indenrigs- og Socialministeriet anledning til nedenstående bemærkninger om stemmesedlerne, valgbøgerne, de ugyldige stemmesedler og brevstemmer, der ikke er taget i betragtning.

1. Stemmesedlerne

De nærmere regler om *stemmesedlernes indhold og udformning* er i henhold til § 24, stk. 3, i lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet (lovbekendtgørelse nr. 143 af 24. februar 2009) fastsat i Indenrigs- og Socialministeriets bekendtgørelse nr. 263 af 31. marts 2009 om stemmesedler til brug ved Europa-Parlamentsvalg.

Reglerne om stemmesedlerne er ændret i forhold til de regler, der fandt anvendelse ved Europa-Parlamentsvalget den 13. juni 2004. Ændringerne – ud over redaktionelle ændringer – består i, at vejledningsteksten øverst på stemmesedlen ikke mere skal afgrænses opad ved en fed vandret streg (bekendtgørelsens § 2, stk. 3), samt at den fede, vandrette streg, der adskiller vejledningsteksten fra det øverste partifelt på stemmesedlerne – dvs. den fede vandrette streg, hvormed det øverste felt (feltet for A. Socialdemokratiet) begyndes – skal gøres dobbelt så fed som de fede, vandrette streger, der i øvrigt afgrænser de forskellige partiers felter (bekendtgørelsens § 3, stk. 2).

Formålet med disse ændringer er at mindske risikoen for, at vælgeren sætter kryds ud for vejledningsteksten i stedet for ud for et parti- eller kandidatnavn med den virkning, at stemmesedlen bliver ugyldig, jf. nærmere nedenfor i afsnit 3 om de ugyldige stemmesedler.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i lighed med ved de tidligere Europa-Parlamentsvalg ladet fremstille et forlæg til stemmesedlen til brug for valgbestyrelserne ved trykning af stemmesedlerne. Som ved Europa-Parlamentsvalget i 2004 har ministeriet sendt valgbestyrelserne en CD-rom med en PDF-fil og en EPS-fil med bl.a. stemmesedlen. Stemmesedlerne er derfor af en helt ensartet udformning, bortset fra anførelsen af navnet på opstillingskredsen i øverste højre hjørne.

Dog har 20 valgbestyrelser ladet fremstillet en stemmeseddel, der ud over anførelsen af navnet på opstillingskredsen i øverste højre hjørne har påført datoen for valget til Europa-Parlamentsvalget, hvilket ikke er i overensstemmelse med reglerne i bekendtgørelsen om stemmesedler.

2. Valgbøgerne

Valgbøgerne er for første gang siden 1990 for så vidt angår opgørelsen af resultaterne af fintællingen gennemgået af Danmarks Statistik, som den 1. oktober 2008 efter aftale overtog valgopgørelsen fra Velfærdsministeriet, nu Indenrigs- og Socialministeriet. Ved gennemgangen af valgbøgerne er der i nogle få tilfælde konstateret forskellige sammentællingsfejl m.v., der alle har kunnet berigtiges efter telefonisk henvendelse til de pågældende valgbestyrelser.

2.1. Indhold, udformning og indsendelse

Ved en ændring af Europa-Parlamentsvalgloven i 2005 (§ 2 i lov nr. 294 af 27. april 2005) er det bestemt, at der ved fintællingen fremover også skal ske en opgørelse for hvert afstemningsområde af antallet af personlige stemmer for hver kandidat samt antallet af partistemmer for hvert parti, jf. Europa-Parlamentsvalglovens § 30, stk. 2, og ikke blot som hidtil for hele opstillingskredsen. Den nævnte opgørelse skal vedlægges valgbogen som et bilag.

Bortset fra enkelte redaktionelle ændringer som følge af nævnte lovændring er der ikke foretaget ændringer af selve valgbogen i forhold til den valgbog, der blev benyttet ved Europa-Parlamentsvalget i 2004.

Indenrigs- og Socialministeriet lader ikke mere fremstille en valgbog til brug ved Europa-Parlamentsvalg. Alle valgbestyrelser benytter nu KMD A/S's valgopgørelsessystem, hvorfra valgbestyrelsen kan udskrive sin valgbog med bilag.

Alle valgbestyrelser har via KMD A/S's valgopgørelsessystem elektronisk overført de dele af selve valgbogen, der kan overføres elektronisk, til Danmarks Statistik, sammen med bilaget indeholdende opgørelsen pr. afstemningsområde af personlige stemmer og partistemmer. Valgbestyrelserne har endvidere indsendt en papirudgave af selve valgbogen via sikker e-post til både Danmarks Statistik og Indenrigs- og Socialministeriet. Det nævnte bilag til valgbogen er alene indsendt elektronisk.

Ved kontrollen af, at indholdet af den elektroniske valgbog er identisk med indholdet af papirvalgbogen, er det i alle tilfælde undtagen ét konstateret, at dette var tilfældet. Det drejede sig om Københavns Omegns Storkreds, 4. kreds, Rødovre, hvor der ved en fejl var indberettet resultater elektronisk fra afstemningsaftenen via KMD. Det var i det tilfælde papirvalgbogen, som var den korrekte. Danmarks Statistik anmodede med det samme vedkommende valgbestyrelse om at undersøge sagen nærmere, da man opdagede uoverensstemmelsen, og der blev hurtigt foretaget en ny elektronisk overførsel af valgbogen, som stemte med papirvalgbogen.

Det kan endelig tilføjes, at det af valgbøgerne fremgår, at antallet af afstemningsområder/afstemningssteder siden folketingsvalget i 2007 er reduceret fra 1.645 til 1.584, dvs. med 61.

2.2. Fejl og mangler bortset fra fejl vedrørende kandidaternes stemmetal

Ved gennemgangen af valgbøgerne er der i flere tilfælde konstateret større differencer i stemmeseddelregnskabet. I otte tilfælde har der været tale om fejl, som kunne berigtiges med påfølgende indsendelse af rettelsesblade til de pågældende valgbøger.

I flere opstillingskredse i Københavns Storkreds er der konstateret større differencer i stemmeseddelregnskabet, som ikke er blevet korrigeret. Den største difference i et stemmeseddelregnskab, som ikke er blevet korrigeret, findes i 3. kreds, Indre By, hvor der efter valghandlingen var 483 flere stemmesedler end ved valghandlingens begyndelse. Årsagen til afvigelsens størrelse skal findes i afstemningsområdet Indre by i opstillingskredsen, hvor stemmeseddelregnskabet viste, at der ved optællingen var 487 flere stemmesedler end da stemmesedlerne blev optalt umiddelbart før afstemningens begyndelse. Afvigelsen i Indre bykredsen er kun 70, når man sammenligner tallet for stemmesedler nedlagt i stemmekasserne med tallet for "antal ifølge valgbog" (svarende til antal afkrydsede vælgere på valglister). Afvigelsen skyldes derfor formentlig en mangelfuld optælling af stemmesedlerne før valghandlingen. Endvidere har 1. kreds, Østerbro, 2. kreds, Sundbyvester og 8. kreds, Valby forholdsvis store differencer med henholdsvis -74, -242 og -77 i forhold til antallet af stemmesedler ved afstemningens begyndelse.

En præcis forklaring til forskellene kunne ikke gives, men det blev oplyst, at man dels i større omfang end tidligere havde fundet stemmesedler uden for valgstederne, hvilket tyder på, at flere vælgere havde taget stemmesedlen med ud af valglokalet, dels havde mistanke om, at bunker med optalte blanke stemmesedler kunne være blevet forvekslet med ikke udleverede stemmesedler. Endelig kan den samtidige afholdelse af folkeafstemningen om tronfølgeoven have kompliceret optællingen. Man er i Københavns Kommune opmærksom på problemet.

2.3. Fejl vedrørende kandidaternes stemmetal

Ved den talmæssige revision af valgbogen kan det ikke kontrolleres, hvorvidt de personlige stemmetal, der er anført for de enkelte kandidater, er korrekte, herunder at der ikke er sket ombytning af personlige stemmetal eller lignende. Som et supplement til den talmæssige revision foretager Danmarks Statistik derfor i et vist omfang en kritisk revision bestående i, at man sideløbende med den talmæssige revision gennemgår tallene for de personlige stemmer for at vurdere, om de forekommer rigtige ud fra kandidaternes placering på stemmesedlen i den pågældende opstillingskreds, kandidatens bopæl m.v. En sådan vurdering er i sagens natur af overordnet karakter og skal foretages inden for de snævre tidsrammer, der gælder for valgopgørelsen.

I forbindelse med folketingsvalget i 2001 tog det daværende Indenrigsministerium et informationsteknologisk analyseværktøj i brug, der ved anvendelse af videregående statistiske metoder kan afdække, om der er variationer i personlige stemmetal, der er atypiske, og som derfor eventuelt kan være udtryk for, at der er fejl vedrørende de personlige stemmer. Dette værktøj er siden anvendt ved såvel Europa-Parlamentsvalget i 2004 som ved folketingsvalgene i 2005 og 2007 til kontrol af de elektronisk modtagne oplysninger om de personlige stemmetal opgjort for de enkelte afstemningssteder/afstemningsområder. Danmarks Statistik, som ved dette valg for første gang står for kontrollen af valgbøgerne, har udviklet et tilsvarende analyseværktøj.

Der var relativt få tilfælde ved dette Europa-Parlamentsvalg, som gav anledning til at undersøge, om der for et eller flere partier kunne være sket ombytning af personlige stemmetal inden for det pågældende parti. I de fleste tilfælde kunne de atypiske stemmetal forklares med særlige lokale forhold. Der var dog to tilfælde, hvor de nærmere undersøgelser medførte, at opstillingskredsen erkendte, at der var sket ombytning af stemmetal. Det drejer sig om

- 1) Fyns Storkreds 3. kreds, Odense Syd, Højby Skole, hvor der var anledning til at undersøge stemmetal for kandidater for O. Dansk Folkeparti, idet Morten Messerschmidt havde fået meget få stemmer i dette område sammenlignet med hans stemmetal i resten af opstillingskredsen, mens Kenneth Kristensen Berth omvendt havde fået usædvanlig mange stemmer.
- 2) Vestjyllands Storkreds 11. kreds, Ringkøbing, Lyne, hvor der var anledning til at undersøge stemmetal for kandidater for C. Det Konservative Folkeparti, idet Tove Videbæk havde fået meget få stemmer i dette område sammenlignet med hendes stemmetal i resten af opstillingskredsen, mens Mette Abildgaard havde fået mange stemmer.

I valgbøgerne for de to opstillingskredse, hvor der blev konstateret fejl, er de personlige stemmetal blevet rettet, således at de korrekte tal indgår i valgopgørelsen.

De fundne fejl har i intet tilfælde haft betydning for kandidatudvælgelsen eller den rækkefølge, hvori kandidaterne er valgt. For Dansk Folkeparti har den fundne fejl haft betydning for stedfortræderrækkefølgen. Således medførte rettelsen af fejlen, at Rikke Karlsson blev stedfortræder nr. 1 i stedet for nr. 2, mens Kenneth Kristensen Berth blev stedfortræder nr. 2 i stedet for nr. 1.

2.4. Lodtrækninger

To kandidater fra N. Folkebevægelsen mod EU havde fået lige mange personlige stemmer. Det drejer sig om Keld Hvalsø Nedergaard og Kirsten Annette Kristensen, som begge havde fået 353 personlige stemmer. Derfor blev det ved lodtrækning bestemt, at Keld Hvalsø Nedergaard er 16. stedfortræder for N. Folkebevægelsen mod EU, mens Kirsten Annette Kristensen er 17. stedfortræder.

2.5. Bemærkninger i valgbøgerne

I 32 valgbøger er der gjort bemærkninger om afstemningens gennemførelse på valgdagen, om mere væsentlige stemmeforskydninger ved fintællingen i forhold til optællingen på valgaftenen, om mulige forklaringer på uoverensstemmelser i stemmeseddelregnskabet m.v.

Blandt disse bemærkninger skal særligt fremhæves følgende:

Valgbogen for Københavns Storkreds, 1. kreds, Østerbro, indeholder på side 83 en bemærkning om, at det har været meget vanskeligt at skaffe det fornødne antal tilforordnede vælgere til afstemningsstederne. Samtidig nødvendiggjorde to samtidige afstemninger, at der skulle udpeges flere tilforordnede vælgere end sædvanligt. Ifølge valgbestyrelsen har det flere steder i kredsen været nødvendigt at anvende et meget stort antal af kommunens medarbejdere for at sikre, at afstemningerne kunne afvikles på forsvarlig vis. Mange afstemningssteder har således anvendt ca. 50 pct. kommunale medarbejdere, og valgbestyrelsen vil efterfølgende undersøge, hvor stor andelen har været for samtlige afstemningssteder. Nordsjællands Storkreds, 1. kreds, Helsingørskredsen, har gjort en tilsvarende bemærkning på valgbogens side 4 om vanskeligheden ved at skaffe tilforordnede nok.

På side 4 i valgbøgerne for Københavns Omegns Storkreds, 2. kreds, Lyngby, samt for Nordsjællands Storkreds, 6. kreds, Rudersdal, er der gjort bemærkning om, at Rudersdal Kommune fik tilført 1.000 stemmesedler til Europa-Parlamentsvalget fra Lyngby-Taarbæk Kommune omkring kl. 18.00 på afstemningsdagen, idet det kunne forudses, at stemmeprocenten på nogle afstemningssteder ville blive over 75 %. Valgbestyrelsen for Rudersdal-kredsen havde kun fået fremstillet stemmesedler til ca. 70 % af kredsens vælgere. Der blev uddelt i alt 350 stemmesedler til fire afstemningssteder, som indgår i de enkelte afstemningssteders stemmeseddelregnskab. 650 stemmesedler blev ikke benyttet. Forinden var ministeriet underrettet om problemet og havde godkendt, at Rudersdalkredsen lånte stemmesedler fra Lyngbykredsen, idet stemmesedlerne til Europa-Parlamentsvalg er ens i hele landet, og under den forudsætning, at kredsbetegnelsen i øverste højre hjørne forinden udlevering af stemmesedlerne til Rudersdals vælgere blev ændret til Rudersdalkredsen. Den samlede stemmeprocent i Rudersdalkredsen blev 71,1 % til Europa-Parlamentsvalget, hvilket er landets højeste. Valgbestyrelsen har tilkendegivet, at man fremover vil sørge for at fremstille tilstrækkeligt med stemmesedler.

I valgbogen for Nordjyllands Storkreds, 2. kreds, Hjørring, side 5, fremgår det, at en valgstyrer på et afstemningssted i Hirtshals ved en fejl har nummereret de første 20 stemmesedler med nummerator. Samme nummer er påført valgkortet og valglisten ud for de vælgere, der har fået udleveret de pågældende stemmesedler. Fejlen blev hurtigt opdaget, og de pågældende stemmesedler blev i første omgang registreret som ugyldige ved optællingen på afstemningsaftenen. Valgbestyrelsen tog herefter kontakt til ministeriet under fintællingen for at forelægge problemet og søge en vurdering af, hvorvidt de pågældende stemmesedler var ugyldige.

I henhold til § 16 i bekendtgørelse nr. 653 af 19. juni 2007 om bedømmelse af stemmesedler afgivet til Europa-Parlamentsvalg er en stemmeseddel, hvorpå der er tegnet, eller som er påført påskrift af nogen art, herunder et kandidatnavn eller andet navn, eller som er påført påklæbning af nogen art, ugyldig. Henset til, at reglerne i bekendtgørelsen om en stemmeseddels ugyldighed på grund af særpræg er rettet mod den situation, hvor *vælgeren* påfører stemmesedlen et særpræg i form af påskrift eller lignende, og at påføringen af den fortløbende nummerering er sket ved en fejl begået af en tilforordnet vælger uden vælgernes medvirken hertil, findes vælgerne ikke at skulle bøde herfor. Stemmesedlerne er derfor anset for gyldige.

./ Der vedhæftes særskilt en redegørelse for ovenstående hændelse indhentet af Indenrigs- og Socialministeriet fra valgbestyrelsen for Nordjyllands 2. kreds, Hjørringkredsen.

Ved en klage over Europa-Parlamentsvalget modtaget den 14. juni 2009 fra Kirsten Petersen har ministeriet fået kendskab til, at der også er foretaget nummerering af valgkort og stemmesedler på et afstemningssted i Fyns Storkreds, 2. kreds, Odense Vest. Til brug for klagesagsbehandlingen er valgbestyrelsen for Odense Vestkredsen anmodet om at fremsende en udtalelse om hændelsen, som vil indgå i det materiale, som ministeriet vil vedlægge oversendelsen af klagen til Folketinget. På trods af fejllens alvorlige karakter var hændelsen ikke omtalt i valgbogen, hvilket ministeriet har påtalt over for valgbestyrelsen.

3. De ugyldige stemmer

Ved gennemgangen af valgbøgerne er optalt i alt 73.440 ugyldige stemmesedler, heraf 67.219 blanke stemmesedler og 6.221 andre ugyldige stemmesedler.

Ugyldighedsprocenten – ugyldige stemmesedler i procent af i alt afgivne stemmesedler (2.415.568) – blev 3,04. Ved Europa-Parlamentsvalget i 2004 var ugyldighedsprocenten 1,42.

Ugyldighedsprocenten for blanke stemmesedler (67.219) blev 2,78 mod 1,21 ved valget i 2004. Ugyldighedsprocenten for andre ugyldige stemmesedler (6.221) blev 0,26 mod 0,20 ved valget i 2004. Den store stigning i andelen af ugyldige stemmesedler skyldes altså hovedsageligt en stigning i antallet af blanke stemmesedler.

Af de i alt 73.440 ugyldige stemmesedler var 70.291 afgivet på afstemningsstedet (65.443 blanke, 4.848 andre ugyldige), mens 3.149 var ugyldige brevstemmesedler (1.776 blanke, 1.373 andre ugyldige). Målt i forhold til antal stemmesedler afgivet på afstemningsstedet (2.301.795) var ugyldighedsprocenten for stemmesedler afgivet på afstemningsstedet 3,05. Målt i forhold til antal brevstemmer taget i betragtning (113.773) var ugyldighedsprocenten for brevstemmesedler 2,77.

4. Brevstemmer, der ikke er taget i betragtning

Ved gennemgangen af valgbøgerne er optalt i alt 718 rettidigt modtagne brevstemmer, der ikke er taget i betragtning. Ved 2004-valget udgjorde antallet af ikke i betragtning tagne brevstemmer 656. I vedhæftede oversigt er de ikke i betragtning tagne brevstemmer fordelt efter årsagen hertil. Til sammenligning indeholder oversigten den tilsvarende fordeling for de ikke i betragtning tagne brevstemmer ved Europa-Parlamentsvalget i 2004. Særligt kan nævnes, at der er en stigning i antallet af brevstemmer, der ikke kommer i betragtning som følge af, at den foreskrevne fremgangsmåde ikke har været fulgt (udfyldning, attestation, underskrift m.v.), dvs. typisk fejl, der ikke kan tilskrives den pågældende vælger, men må tilskrives stemmemodtageren. Antallet er steget fra 273 i 2004 til 344 i 2009.

Brevstemmer, der ikke er taget i betragtning, indgår ikke i opgørelsen af antal afgivne stemmer og dermed heller ikke i opgørelsen af stemmeprocenten.

Ud over de rettidigt modtagne brevstemmer, der ikke blev taget i betragtning, var der ifølge valgbøgerne i alt 96 brevstemmer, der blev modtaget på afstemningsstederne fra afstemningens begyndelse og indtil dens slutning. Disse brevstemmer blev uåbnede henlagt som ikke rettidigt modtagne og kom ikke i betragtning. Tønder i Sydjyllands Storkreds tegnede sig alene for 56 af de 96 ikke rettidigt modtagne brevstemmer. Som årsag blev angivet, at brevafstemning var blevet afholdt relativt sent på forskellige institutioner i området. Da man samtidig havde sendt stemmerne med post i stedet for bud, betød grundlovsdag, der faldt fredag før valget, at en del brevstemmer kom for sent frem.

5. Underretning af valgbestyrelserne

Alle valgbestyrelser får tilsendt et eksemplar af denne redegørelse sammen med oplysning om, at Betænkning og indstilling fra Udvalget til Valgs Prøvelse kan ses på Folketingets hjemmeside, når valget er godkendt.